

ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌های پذیرش و طرد والدین و شریک صمیمی در دانشجویان

دکتر پریسادات سیدموسوی^(۱)، دکتر محمدعلی مظاهری^(۲)، دکتر سعید قنبری^(۳)

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌های پذیرش و طرد والدین (نسخه پدر و مادر) و همسر به عنوان شریک عاطفی بود. **روش:** ۲۲۰ شرکت‌کننده (۱۲۰ زن و ۱۰۰ مرد) متأهل از ۴ دانشگاه در شهر تهران به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب و پرسشنامه‌های پذیرش - طرد والدین، پذیرش - طرد شریک صمیمی و پرسشنامه ارزیابی شخصیت را تکمیل نمودند. داده‌ها با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، ضریب آلفای کرونباخ و ضریب همبستگی پیرسون تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** روایی محتوایی پرسشنامه‌ها توسط ۳ متخصص تأیید شد. همسانی درونی در هر سه نسخه بالای ۰/۸۰ بوده و همچنین ضریب پایایی بازآزمایی نشان دهنده ثبات نمرات در فاصله ۳ ماه بود. همبستگی پذیرش و طرد والدین و همسر با زیرمقیاس‌های عدم سازگاری روانشناختی نشان دهنده روایی ملاکی مناسب آزمون بود. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان دهنده برآزش مناسب مدل چهار عاملی ابزار بوده و تأیید کننده روایی سازه ابزار بود. **نتیجه‌گیری:** به طور کلی نتایج نشان داد که ابزار پذیرش و طرد والدینی و همسر از روایی و پایایی مناسبی در دانشجویان ایرانی برخوردار بوده و در پژوهش‌ها و موقعیت‌های بالینی قابل استفاده است.

کلیدواژه: روان‌سنجی؛ ارزیابی روانشناختی؛ والدین؛ همسر

[دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۳/۳؛ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۸/۴]

مقدمه

خودشان اثر گذاشته و این بازنمایی‌ها احتمالاً به دیگر روابط صمیمی فرد تعمیم یافته و بر ارزیابی‌ها و رفتارهای او در روابط خویش در طول زندگی تأثیر می‌گذارد (۵). نظریه پذیرش - طرد والدینی (۱، ۲، ۶) یک نظریه مبتنی بر شواهد درباره اجتماعی شدن و تحول در طول زندگی بوده و هدف آن پیش‌بینی و تبیین علل، پیامدها و دیگر همبسته‌های عمده پذیرش - طرد در روابط بین فردی در تمام دنیاست (۷). بنابراین نظریه، پذیرش و طرد بین فردی با هم یک پیوستار دو قطبی را به نام بعد صمیمیت^۵ می‌سازند که پذیرش یک طرف این پیوستار و طرد در طرف دیگر آن قرار می‌گیرد. قطب پذیرش با محبت، عشق، مراقبت، آسایش،

پس از تحول نظریه روان‌پویشی، متخصصان بالینی و پژوهشگران توجه زیادی به درک آثار روابط والد-کودک بر سازگاری روانشناختی فرد نمودند (۱). نظریه پذیرش - طرد والدینی^۱ روهنر^۲ (۱) تلاشی نظام‌دار برای درک چگونگی تأثیر تجارب اولیه پذیرش - طرد والدین بر تحول هیجانی، رفتاری و اجتماعی - شناختی کودکان و همچنین سازگاری روانشناختی آن‌ها در بزرگسالی است. بنا بر نظریه پذیرش - طرد والدینی (۲) و نظریه دلبستگی بالبی^۳ (۳، ۴) سبک‌های فرزندپروری متأثر از عشق والدین (برای مثال طرد یا پذیرش) می‌تواند بر تحول بازنمایی‌های ذهنی^۴ فرزندان درباره

^(۱) دکترای روانشناسی، استادیار دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده خانواده. تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده خانواده. دورنگار: ۲۲۴۳۱۹۱۹-۰۲۱ (نویسنده مسئول)
^(۲) دکترای روانشناسی، استاد دانشگاه شهید بهشتی، گروه روانشناسی؛ ^(۳) دکترای روانشناسی، استادیار دانشگاه شهید بهشتی، گروه مشاوره. Email: p_mousavi@sbu.ac.ir

^۱ Parental acceptance-rejection theory

^۲ Rohner

^۳ Bowlby

^۴ mental representations

^۵ warmth

والدینش، هم پدر و هم مادر در دو نسخه جداگانه، در دوران کودکی و پرسشنامه پذیرش - طرد شریک صمیمی برای ارزیابی ادراک فرد از نماد دلبستگی است که با او روابط عاطفی داشته و طبق معیارهای نظریه به عنوان نماد دلبستگی فرد مطرح است. هر دو پرسشنامه دارای چهار زیرمقیاس شامل صمیمیت/عاطفه، رفتار خصمانه و پرخاشگری، بی تفاوتی/نادیده انگاری و طرد نامتماز است. سه زیرمقیاس آخر روی هم بعد طرد را شکل می‌دهند. شواهد برگرفته از حدود ۴۰۰ مطالعه نشان داده که در تمام دنیا کودکان و بزرگسالان ادراک خویش از پذیرش و طرد والدین را در حول این چهار طبقه از رفتارها سازماندهی می‌کنند (۱۲، ۱۳). همچنین شواهد تجربی حاکی از روایی و پایایی مناسب این ابزار برای استفاده در فرهنگ‌های مختلف است. برای مثال، در هیچ مطالعه‌ای ضریب همسانی درونی (آلفای کرنباخ) پایین و یا غیر معنادار نبوده است. همچنین تحلیل عاملی اکتشافی ابزار در مطالعات مختلف تأیید کننده دو عامل اصلی پذیرش و طرد بوده است (۱۴). برای مثال، کومونین^{۱۱} و گیلن^{۱۲} (۱۵) ساختار عاملی مشابهی را در ایتالیا گزارش نمودند. در آخرین مطالعه توسط مولفان ابزار (۱۴)، چهار مدل به وسیله تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان دهنده برازندگی بهتر مدل چهارم بود:

- **مدل تک عاملی** که در آن فرض می‌شود همه آیتم‌های مقیاس در ارتباط با یک سازه نهان یا یک عامل، یعنی طرد هستند.

- **مدل دو عاملی** که در برگیرنده دو عامل طرد و پذیرش است و آیتم‌های پرسشنامه زیر مجموعه هر کدام از این عامل‌ها قرار می‌گیرند.

- **مدل چهار عاملی** که در برگیرنده ۴ عامل با نام‌های صمیمیت، پرخاشگری/رفتار خصمانه، نادیده گرفتن/بی تفاوتی و طرد نامتماز است که مستقل از یکدیگرند.

- **مدل یک عاملی مرتبه دوم** در برگیرنده ۴ عامل با نام‌های صمیمیت، پرخاشگری/رفتار خصمانه، نادیده گرفتن/بی تفاوتی و طرد نامتماز است که با یک سازه نهان یا عامل اولیه در ارتباط قرار گرفته اند که این سازه در پژوهش‌های قبلی با عنوان کلی **طرد** مطرح شده است.

ابزارهای خود گزارش دهی منبع مهمی از اطلاعات بوده و روایی و پایایی این ابزارها به خصوص زمانی که به منظور

حمایت و دیگر تظاهرات مثبت و قطب طرد با فقدان یا کمبود معنادار این احساسات و رفتارها و با حضور گستره‌ای از رفتارها و عواطف آسیب‌زای جسمانی و روان‌شناختی مشخص می‌گردند. پذیرش کلامی^۱ شامل تشویق، تعریف و گفتن حرف‌های خوشایند، و پذیرش فیزیکی^۲ شامل بوسیدن، بغل کردن، نوازش کردن و غیره است. در قطب طرد چهار نوع رفتار را می‌توان مشاهده کرد: الف) سردی^۳ و بی‌احساسی شامل سردی کلامی و سردی فیزیکی؛ ب) رفتار خصمانه و پرخاشگرانه^۴ که دارای دو بعد کلامی و فیزیکی است؛ ج) بی تفاوتی^۵ و نادیده گرفتن^۶ که شامل در دسترس نبودن فیزیکی و روان‌شناختی و بی توجهی به نیازهای کودک است؛ و د) طرد نامتماز^۷، که فرد فکر می‌کند والدینش واقعاً اهمیت چندانی به او نمی‌دهند و دوستش ندارند (۸). یکی از پیش‌بینی‌های عمده این نظریه این است که طرد توسط فرد مهم، جدا از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، نژادی و جنسی، می‌تواند آثار منفی بر سازگاری روان‌شناختی، کنش‌وری رفتاری و پردازش شناختی کودکان و بزرگسالان داشته باشد (۹). از سوی دیگر، صرف نظر از اهمیت پذیرش و طرد والدینی در تحول کودک، این نظریه توجه ویژه‌ای به پیوستار پذیرش در روابط بین فردی معنادار با شرکای عاطفی یا چهره‌های دلبستگی دیگر در بزرگسالی نیز دارد. مفهوم رابطه دلبستگی در نظریه پذیرش - طرد والدینی برگرفته از تعریف اینسورث^۸ (۴) است که نماد دلبستگی^۹ را کسی می‌داند که کودک یا بزرگسال با او پیوند نسبتاً طولانی هیجانی داشته و آن فرد برایش به طور خاصی مهم بوده و غیر قابل تعویض با هر کس دیگری باشد (۵). همچنین احساس امنیت هیجانی، شادمانی و بهزیستی فرد باید تا حدی وابسته به کیفیت رابطه‌اش با فرد مورد نظر باشد تا بتوان وی را نماد دلبستگی نامید (۱۰).

در این نظریه، از رویکردها و روش‌های مطالعاتی مختلفی برای پژوهش استفاده می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها ابزارهای توسعه یافته در نظریه به ویژه پرسشنامه پذیرش - طرد والدینی^{۱۱} (۱۱) به منظور ارزیابی ادراک فرد از رفتارهای

¹ verbal acceptance

² physical acceptance

³ coldness

⁴ hostility/aggression

⁵ indifference

⁶ neglect

⁷ undifferentiated rejection

⁸ ainsworth

⁹ attachment figure

¹⁰ Parental Acceptance-Rejection Questionnaire

¹¹ Comunian

¹² Gielen

ملاک‌های لازم برای ورود به پژوهش را نداشتند، ۲۲۰ دانشجوی متاهل (۱۲۰ زن و ۱۰۰ مرد) باقی ماندند. معیارهای ورود به پژوهش بر مبنای نظریه عبارت بودند از: متاهل بودن، محدوده سنی ۱۸ تا ۴۰ سال، زندگی با هر دو والد در دوران کودکی و انتخاب همسر به عنوان نماد دلبستگی. در این خصوص دو معیار بر اساس نظریه پذیرش- طرد والدینی تعیین شد: اول این که از نظر فرد همسرش تا چه حدی منحصر بفرد بوده و نمی‌تواند فرد دیگری را جانشین وی کند، و دوم این که آسایش، امنیت روانی و بهزیستی فرد تا چه حدی از رابطه وی با همسرش تأثیر می‌پذیرد. چنانچه پاسخ فرد به این سؤالات گزینه «به هیچ وجه یا تقریباً هرگز» باشد، همسر به عنوان نماد دلبستگی شناخته نمی‌شود.

در پژوهش حاضر از ابزارهای زیر استفاده شد. تمام ابزارهای مربوط به نظریه پذیرش و طرد والدینی توسط روهنر (۱۱) در سال ۲۰۰۵ توسعه یافته‌اند.

پرسشنامه پذیرش- طرد والدینی (فرم بزرگسالان برای پدر و مادر، ADULT-PARQ): این پرسشنامه خودگزارش‌دهی برای ارزیابی خاطرات فرد از ابعاد رفتاری پذیرش و طرد (رفتار خصمانه، نادیده گرفتن و طرد نامتمایز) پدر و مادر خویش توسط روهنر توسعه یافته (۱۱) که شامل ۶۰ سؤال بوده و هر سؤال بر روی یک مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از یک (تقریباً هرگز) تا چهار (تقریباً همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. نمرات در چهار زیرمقیاس مربوط به پذیرش و طرد، پس از محاسبه نمرات معکوس، جمع شده و نمره کلی طرد یا عدم پذیرش را تشکیل می‌دهد. این پرسشنامه دارای چهار زیرمقیاس است: ۱) صمیمیت/ محبت مادرانه یا پدرانه (۲۰ گزاره)، برای مثال، مادرم/ پدرم طوری بود که می‌توانستم به راحتی درباره چیزهایی که برایم مهم بودند با او حرف بزنم، ۲) رفتار خصمانه/ پرخاشگری مادرانه و پدرانه (۱۵ گزاره)، برای مثال، وقتی عصبانی بود مرا به شدت تنبیه می‌کرد، ۳) بی‌تفاوتی/ نادیده گرفتن پدر یا مادر (۱۵ گزاره)، برای مثال، تا وقتی کاری نمی‌کردم که او را اذیت کند، به من توجهی نمی‌کرد و ۴) طرد تمایز نایافته (۱۰ گزاره)، برای مثال، اگر رفتار نامناسبی داشتم به من احساس دوست داشتنی نبودن می‌داد. دامنه نمره کلی طرد از ۶۰ (بیشترین مقدار پذیرش) تا ۲۴۰ (بیشترین مقدار طرد) است. پرسشنامه طوری طراحی شده است که نمره بالاتر از ۱۵۰ نشان دهنده تجربه طرد بیشتر نسبت به پذیرش است. نمرات بین ۱۴۰ تا ۱۴۹ نشان‌دهنده طرد بالاست ولی ضرورتاً نشان نمی‌دهد که تجربه

سنجش احساسات، باورها و نگرش‌های افراد استفاده می‌شوند، اهمیت ویژه‌ای دارد. صرف نظر از این ضرورت روش شناختی، جنبه دوم ضرورت پژوهش مربوط به اهمیت مطالعات فرهنگی در این خصوص است. در سال‌های اخیر، با توجه به علاقه روز افزون به مقوله تفاوت‌های فرهنگی، کوشش‌های بسیاری در این راستا صورت گرفته است. بسیاری معتقدند که فرزندپروری یک سازه فرهنگی است (۱۶). دی‌لوچ^۱ و گاتلیب^۲ (۱۷) عنوان می‌کنند که والدین در فرهنگ‌های مختلف، انواع مختلفی از راهنمایی‌ها را در خصوص چگونگی رفتار و تربیت کودک دریافت می‌کنند و این رفتارها تأثیر متفاوتی بر کودکان دارد. به عبارت دیگر ادراک افراد از پذیرش یا طرد می‌تواند در فرهنگ‌های مختلف تعاریف متفاوتی داشته باشد. بر این اساس، هدف اصلی این پژوهش بررسی روایی و پایایی سه نسخه پدر، مادر و شریک صمیمی پرسشنامه پذیرش- طرد در نمونه بزرگسالان ایرانی است. اهداف ویژه این پژوهش شامل بررسی روایی محتوایی، تعیین متناسب بودن الگوهای پیشنهاد شده برای این ابزار، بررسی پایایی پرسشنامه و همچنین تعیین روایی ملاک آزمون بود.

روش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی و همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان متاهل مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های دولتی شهر تهران بود. نمونه پژوهش به روش نمونه برداری خوشه‌ای چند مرحله‌ای در دسترس از این جامعه انتخاب شدند. به این صورت که در مرحله اول چهار دانشگاه شهید بهشتی، تهران، تربیت مدرس و علامه طباطبایی از میان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران به تصادف انتخاب و از هر دانشگاه تعدادی از دانشجویان متاهل از رشته‌های مختلف تحصیلی از سطح کلاس‌ها و خوابگاه‌های متاهلین به طور در دسترس به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. بسیاری از پژوهشگران حداقل حجم لازم برای تحلیل عاملی را ۲۰۰ نفر می‌دانند (۱۸) و به طور کلی ۱۰ تا ۲۰ نفر برای هر متغیر را لازم می‌دانند (۱۹). با توجه به این شواهد، در مرحله اولیه و به منظور کنترل ریزش آزمودنی‌ها ۳۰۰ نمونه (۱۵۰ زن و ۱۵۰ مرد) انتخاب شدند که در نهایت پس از حذف پرسشنامه‌هایی که به طور ناقص تکمیل شده بودند و یا

¹ DeLoache

² Gottlieb

طرد بیشتر از پذیرش است. همچنین نمرات میان ۶۰ تا ۱۲۰ نشان دهنده ادراک عشق والدین است (۸). نتایج آزمون-بازآزمون در دوره ۳ هفته تا ۷ سال برابر با ۰/۶۲ گزارش شده است (۸). همچنین در آخرین مطالعه روهنر و خالق^۱ (۲۱) ثبات درونی آزمون برای مادران برابر با آلفای ۰/۷۶ و برای پدران برابر آلفای ۰/۷۴ به دست آمده است.

پرسشنامه پذیرش- طرد شریک صمیمی^۲ (IARQ): این پرسشنامه به منظور ارزیابی فرد از رابطه خویش با شریک صمیمی یا همسر استفاده می‌شود (۱۱). سؤال‌ها و زیرمقیاس‌های این پرسشنامه همانند پرسشنامه پذیرش- طرد والدینی است با این تفاوت که مرجع آن شریک صمیمی فرد است. دامنه نمره کلی طرد ۶۰ (بیشترین مقدار پذیرش) تا ۲۴۰ (بیشترین مقدار طرد) است و نمرات بین ۶۰ تا ۱۲۰ ادراک عشق همسر را نشان می‌دهد. از آنجایی که این پرسشنامه نسبتاً جدید است، مطالعات کمی به بررسی روایی و پایایی آن پرداخته‌اند. با این وجود، ۳ مطالعه توسط روهنر (۲۲)، روهنر و خالق (۸) و واران (۲۳) بر روی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه صورت گرفته است. در هر سه مطالعه، ضریب همسانی درونی نمره کلی طرد و همچنین کنترل رفتاری، بالا تر از ۰/۸۰ گزارش شده است. نتایج آزمون-باز آزمون نیز نشان دهنده ضریب همبستگی ۰/۹۷ در نمونه امریکایی (۲۲) بوده است. همچنین ساختار عاملی پرسشنامه در تمام مطالعات تأیید شده است. نتایج مطالعه جدید روهنر (۵) مجدداً نشان دهنده همسانی درونی خوب آزمون بوده و ضریب آلفای آن برابر با ۰/۸۵ به دست آمده است.

پرسشنامه ارزیابی شخصیت^۳ (فرم بزرگسالان، PAQ): این پرسشنامه برای ارزیابی سازگاری روان‌شناختی و کنش‌وری فرد طراحی شده (۲۴) و دارای ۶۳ سؤال و هفت زیرمقیاس به قرار زیر است: (۱) پرخاشگری/ رفتار خصمانه (مثال: نسبت به مردم احساس خشم (رنجش) می‌کنم)، (۲) وابستگی (مثال: دوست دارم وقتی مریض هستم، دوستانم برایم دل بسوزانند)، (۳) حرمت خود منفی (مثال: احساس بی‌ارزشی می‌کنم)، (۴) بی‌ثباتی هیجانی (مثال: بدون دلیل خاصی احساس بدخلقی و ترس‌رویی می‌کنم)، (۵) خودکارآمدی منفی (مثال: فکر می‌کنم که یک شکست خورده هستم)، (۶) عدم پاسخدهی هیجانی (مثال: وقتی دیگران دور و برم هستند، برایم مشکل است که هیجانانگرم را با خیال راحت نشان دهم) و (۷) دیدگاه

منفی نسبت به دنیا (مثال: من دنیا را به عنوان مکانی تهدید کننده و خطرناک می‌بینم). پاسخ‌ها بر روی یک مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت از یک (تقریباً هرگز) تا چهار (تقریباً همیشه) درجه بندی می‌شود. نیمرخ کلی سازگاری روان‌شناختی فرد از مجموع نمرات وی در هفت زیرمقیاس به دست می‌آید. دامنه نمرات از ۶۳ (سازگاری روان‌شناختی خوب) تا ۲۵۲ (سازش نایافتگی روان‌شناختی شدید) است. پرسشنامه طوری طراحی شده که نمرات بالاتر از ۱۵۷ نشان‌دهنده این است که عدم سازش یافتگی فرد بیش از سازش یافتگی او است. این پرسشنامه به ۱۲ زبان ترجمه و در بیش از ۵۰ مطالعه در ۲۰ ملت مختلف استفاده شده است. شواهد نشان دهنده روایی و پایایی بین فرهنگی خوب این مقیاس است. برای مثال، در فراتحلیلی که روی ۱۰۱۵ بزرگسال در ۳ ملت انجام شد، ضریب آلفا برابر با ۰/۸۲ (۲۵) و در فراتحلیل دیگری روی ۲۵۲ بزرگسال برابر با ۰/۸۶ (۲۶) به دست آمد. در این فراتحلیل (۲۶) ضریب همبستگی آزمون-بازآزمون با فاصله ۱۲ تا ۱۸ ماه، برابر با ۰/۷۶ بود. در مطالعه روهنر^۵ ثبات درونی آزمون برابر با آلفای ۰/۹۴ گزارش شده است. سید موسوی، مظاهری و قنبری (۲۷)، ضریب همسانی درونی فرم فارسی این پرسشنامه را ۰/۹۷ و ضریب پایایی بازآزمایی آن را با فاصله ۳ ماه برابر با ۰/۸۲ گزارش دادند.

در مرحله اول پس از کسب اجازه از مولفان ابزار، گزاره‌ها ترجمه و روایی محتوایی بررسی شد. برای روایی محتوایی ابتدا گزاره‌ها به فارسی ترجمه شده و در اختیار سه متخصص در زمینه روانشناسی بالینی کودک که احاطه کاملی به زبان انگلیسی هم داشتند، قرار گرفت. از متخصصان خواسته شد قابل درک بودن و مرتبط بودن گزاره‌ها را روی یک مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از یک (کاملاً قابل درک/ کاملاً مرتبط) تا چهار (غیر قابل درک/ نامرتب) درجه بندی نمایند. همچنین پیشنهادها متخصصان در خصوص ترجمه گزاره‌ها اعمال شد. نتایج مرحله اول نشان دهنده میانگین نمره ۱/۳ برای قابل درک بودن و ۱/۵ برای مرتبط بودن گزاره‌ها بود. در مرحله بعد نسخه فارسی برای ترجمه مجدد به انگلیسی در اختیار یک متخصص دو زبانه قرار گرفته و گزاره‌های فارسی و انگلیسی با یکدیگر مطابقت داده شد. نتایج این مرحله نشان دهنده روایی محتوایی مناسب ابزار بود.

در مرحله بعد، داده‌ها جمع‌آوری و در چند مرحله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در گام نخست، تحلیل عاملی

^۱ Khaleque

^۲ Intimate Partner Acceptance-Rejection Questionnaire

^۳ Personality assessment questionnaire

چه مردها، حداکثر ۳ سال از مدت ازدواجشان گذشته بود. فاصله سنی آزمودنی‌ها با همسر نیز در مردها از ۱ تا ۸۴ ماه و در زنها ۰ تا ۶۰ ماه بود. بیشتر آزمودنی‌ها اختلاف سنی کمتر از ۵ سال با همسرشان داشتند. در **جدول ۱** شاخص‌های توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش ارائه شده است.

با توجه به **جدول ۱** می‌توان نتیجه گرفت که هم زنها و هم مردها، مادران خویش را به طور متوسط پذیرنده ادراک نموده‌اند و تفاوت چندانی میان زنها و مردها در میانگین نمرات پذیرش و طرد دیده نمی‌شود. در مورد ابعاد پذیرش، طرد و کنترل پدر، نیز به طور کلی میانگین‌ها نشان دهنده ادراک پذیرش بیشتر، هم در زنها و هم مردها بوده است ولی در اینجا، بر خلاف مادران، میان زنها و مردها در زیرمقیاس‌ها و نمره کلی طرد تفاوت وجود دارد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، ادراک صمیمیت و نمره کلی طرد در مردها و ادراک پرخاشگری، نادیده گرفتن، طرد نامتمايز و کنترل در زنها بیشتر است. در مورد همسران نیز، هم زنها و هم مردها، همسران خویش را بیشتر پذیرنده ادراک نموده‌اند. در زیرمقیاس‌ها، تنها در زیرمقیاس نادیده گرفتن، نمره زنها بالاتر از مردها بوده است.

تأییدی و سپس همسانی درونی، ثبات نمرات در طول زمان و همچنین رابطه آن با ابعاد شخصیت به منظور ارزیابی روایی ملاک بررسی شدند. به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی شامل میانگین و انحراف استاندارد و روش‌های استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و آلفای کرونباخ با استفاده از SPSS 21 و تحلیل عاملی تأییدی با ابزار LISREL استفاده شد.

یافته‌ها

دامنه سنی آزمودنی‌ها در این پژوهش از ۱۹ تا ۳۸ سال بود. این دامنه در زنها از ۱۹ تا ۳۸ (با میانگین ۲۲) و در مردها از ۲۱ تا ۳۵ سال (با میانگین ۲۷/۵) بود. طیف سن ازدواج آزمودنی‌ها در زنها از ۱۵ تا ۲۷ و در مردها از ۲۰ تا ۳۰ سال را شامل می‌شد. در کل، بخش زیادی از آزمودنی‌های زن در سنین زیر ۲۲ سال ازدواج کرده بودند، ولی در مردها، درصد بالاتری از آزمودنی‌ها در سنین ۲۳ تا ۲۷ سال ازدواج نموده بودند. دامنه طول مدت ازدواج آزمودنی‌ها نیز در کل بین ۲ ماه تا ۱۸ سال بود، که این دامنه در مردها بین ۲ ماه تا ۹ سال و در زنها بین ۲ ماه تا ۱۸ سال بود. بیشتر آزمودنی‌ها، چه زنها و

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پذیرش- طرد مادر، پدر و همسر

| | کل میانگین (انحراف معیار) | مردها میانگین (انحراف معیار) | زنها میانگین (انحراف معیار) | |
|------|------------------------------|---------------------------------|--------------------------------|--------------|
| مادر | ۶۵/۴۹ (±۱۰/۲۷) | ۶۵/۴۵ (±۱۰/۶۹) | ۶۵/۵۲ (±۹/۹۵) | صمیمیت |
| | ۲۵/۱۵ (±۹/۴۸) | ۲۴/۰۷ (±۱۰/۲۱) | ۲۶/۰۵ (±۸/۷۶) | پرخاشگری |
| | ۲۳/۶۴ (±۸/۰۷) | ۲۴/۲۲ (±۹/۳۶) | ۲۳/۱۶ (±۶/۸۱) | نادیده گرفتن |
| | ۱۸/۶۰ (±۵/۶۶) | ۱۹/۳۹ (±۶/۳۱) | ۱۷/۹۵ (±۴/۹۹) | طرد نامتمايز |
| پدر | ۶۳/۸۷ (±۱۱/۷۰) | ۶۶/۷۴ (±۱۰/۶۹) | ۶۱/۴۸ (±۱۳/۶۱) | صمیمیت |
| | ۲۳/۹۹ (±۹/۳۵) | ۲۲/۰۹ (±۶/۱۳) | ۲۵/۵۷ (±۱۱/۱۴) | پرخاشگری |
| | ۲۵/۷۶ (±۸/۳۸) | ۲۳/۸۵ (±۴/۲۱) | ۲۷/۳۵ (±۱۰/۴۳) | نادیده گرفتن |
| | ۱۷/۹۰ (±۵/۷۸) | ۱۷/۱۶ (±۲/۸۶) | ۱۸/۵۳ (±۷/۳۴) | طرد نامتمايز |
| همسر | ۶۸/۸۰ (±۱۱/۹۷) | ۶۸/۶۴ (±۱۱/۴۲) | ۶۸/۹۵ (±۱۲/۴۵) | صمیمیت |
| | ۲۳/۴۲ (±۸/۴۵) | ۲۳/۳۶ (±۷/۶۵) | ۲۳/۴۸ (±۹/۰۹) | پرخاشگری |
| | ۲۳/۱۳ (±۸/۹۴) | ۲۱/۸۲ (±۸/۸۷) | ۲۴/۲۲ (±۸/۸۸) | نادیده گرفتن |
| | ۱۶/۳۴ (±۶/۵۳) | ۱۵/۶۸ (±۶/۴۸) | ۱۶/۹۰ (±۶/۵۴) | طرد نامتمايز |

جدول ۲- همسانی درونی و ضریب پایایی بازآزمایی زیرمقیاس‌های پذیرش و طرد والدین و همسر

| ضریب پایایی | آلفای کرونباخ | ضریب پایایی بازآزمایی | آلفای کرونباخ | صمیمیت مادر |
|-------------|---------------|-----------------------|---------------|-------------------------|
| ۰/۷۰ | ۰/۸۶ | ۰/۸۴ | ۰/۹۳ | پر خاشگری مادر |
| ۰/۸۱ | ۰/۹۷ | ۰/۷۶ | ۰/۹۳ | نادیده گرفتن مادر |
| ۰/۷۶ | ۰/۹۶ | ۰/۸۲ | ۰/۹۲ | طرد نامتماز مادر |
| ۰/۷۴ | ۰/۹۳ | ۰/۶۸ | ۰/۸۴ | نمره کل پذیرش- طرد مادر |
| ۰/۷۰ | ۰/۹۳ | ۰/۸۲ | ۰/۹۶ | صمیمیت پدر |
| ۰/۷۰ | ۰/۹۳ | ۰/۸۶ | ۰/۹۵ | پر خاشگری پدر |
| ۰/۷۸ | ۰/۹۸ | ۰/۷۵ | ۰/۹۴ | نادیده گرفتن پدر |
| | | ۰/۷۸ | ۰/۹۱ | |

نتایج نشان داد که همه مدل‌ها در نسخه مادر از برازش نسبتاً خوبی برخوردار هستند، اما از بین آن‌ها مدل چهار عاملی با میزان ریشه خطای میانگین مجذوره‌های تقریبی کمتر و شاخص نیکویی برازش و برازندگی تطبیقی بیشتر، مدل مناسب‌تری بود.

در نسخه پدران، مدل چهار عاملی با میزان ریشه خطای میانگین مجذوره‌های تقریبی کمتر و شاخص نیکویی برازش و برازندگی تطبیقی بیشتر مدل مناسب‌تری بود. مدل تک عاملی مرتبه اول نیز از برازش خوبی برخوردار بود، اما مدل چهار عاملی به نظر برازش بهتری با داده‌های مربوط به پرسشنامه داشت. میزان خطا (کمتر از ۰/۰۵) و همچنین شاخص‌های برازش (بیشتر از ۰/۹۰) نشان دهنده این موضوع است که برازش مدل در سطح بسیار مناسبی است. در تحلیل عاملی فرم مربوط به همسر، اگرچه مانند دو تحلیل عاملی تأییدی قبلی، مدل چهار عاملی نسبت به بقیه مدل‌ها برازش بهتری با داده‌ها داشت، اما میزان ریشه خطای میانگین مجذوره‌های تقریبی از ۰/۰۶ بیشتر بود و شاخص نیکویی برازش و برازندگی تطبیقی بیشتر، کمتر از ۰/۹۰ بودند که این موضوع نشان دهنده برازش متوسط این مدل نسبت به دیگر مدل‌ها بود.

در نهایت به منظور ارزیابی روایی ملاک آزمون، همبستگی زیرمقیاس‌های این پرسشنامه‌ها با شاخص‌های عدم سازگاری روانشناختی از پرسشنامه ارزیابی شخصیت شامل رفتار خصمانه (۱)، وابستگی (۲)، حرمت خود منفی (۳)، خودکارآمدی منفی (۴)، عدم پاسخدهی (۵)، بی‌ثباتی هیجانی (۶) و جهان بینی منفی (۷) بررسی شد (جدول ۴).

برای بررسی پایایی ابزار از روش بازآزمایی با فاصله سه ماه بر روی ۱۲۰ نفر از افراد نمونه، و بررسی آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌ها استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

ضرایب آلفای کرونباخ برای همه زیرمقیاس‌ها در حد مطلوب و مورد قبول بود که این نشان می‌دهد ابزار از همسانی درونی خوبی برخوردار است. همچنین نتایج آزمون-بازآزمون نیز نشان داد که نمرات در طول زمان ثبات نسبتاً خوبی دارند.

برای بررسی روایی سازه در مقیاس‌های به کار رفته در پژوهش از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. در این نوع از تحلیل عاملی، هدف پژوهشگر تأیید ساختار عاملی ویژه‌ای است که درباره تعداد عامل‌ها و روابط بین آن‌ها به صورت آشکار فرضیه‌ای بیان می‌شود و برازش ساختار عاملی مورد نظر با ساختار کوواریانس متغیرهای اندازه‌گیری شده مورد آزمون قرار می‌گیرد (۲۸).

در تحلیل عاملی تأییدی ساختارهای عاملی چندگانه‌ای مورد مقایسه قرار می‌گیرند، در این پژوهش چهار ساختار عاملی با توجه به نتایج پژوهش‌های قبلی (۱۴) مورد مقایسه قرار گرفتند.

به منظور بررسی مدل‌های فرضی در تحلیل عاملی تأییدی از روش «بیشینه بزرگنمایی»^۱ استفاده شد. همان‌طور که در جدول ۳ نیز مشاهده می‌گردد، به دلیل افزایش حجم نمونه، شاخص χ^2 در تمامی مدل‌ها معنی‌دار است. به همین دلیل از مقایسه دیگر شاخص‌ها استفاده شد.

¹ Maximum likelihood

جدول ۳- تحلیل عاملی پرسشنامه پذیرش، طرد و کنترل فرم مادر، پدر و همسر

| مدل‌های فرضی | χ^2 | سطح معناداری | RMSEA | GFI | CFI |
|------------------------|----------|--------------|-------|------|------|
| مادر | | | | | |
| مدل تک عاملی | ۱۸۵۰ | ۰/۰۰ | ۰/۶۵ | ۰/۸۶ | ۰/۸۵ |
| مدل دو عاملی | ۱۸۴۱ | ۰/۰۰ | ۰/۶۲ | ۰/۸۹ | ۰/۸۷ |
| مدل چهار عاملی | ۱۷۸۰ | ۰/۰۰ | ۰/۵۲ | ۰/۹۴ | ۰/۹۲ |
| مدل تک عاملی مرتبه اول | ۱۷۹۳ | ۰/۰۰ | ۰/۵۹ | ۰/۹۱ | ۰/۹۰ |
| پدر | | | | | |
| مدل تک عاملی | ۱۹۵۶ | ۰/۰۰ | ۰/۰۶۴ | ۰/۸۵ | ۰/۸۳ |
| مدل دو عاملی | ۱۹۲۰ | ۰/۰۰ | ۰/۰۵۵ | ۰/۸۸ | ۰/۸۶ |
| مدل چهار عاملی | ۱۸۸۰ | ۰/۰۰ | ۰/۰۴۹ | ۰/۹۲ | ۰/۹۱ |
| مدل تک عاملی مرتبه اول | ۱۹۲۴ | ۰/۰۰ | ۰/۰۵۱ | ۰/۹۱ | ۰/۸۹ |
| همسر | | | | | |
| مدل تک عاملی | ۲۶۴۲ | ۰/۰۰ | ۰/۰۷۲ | ۰/۸۲ | ۰/۸۱ |
| مدل دو عاملی | ۲۴۵۱ | ۰/۰۰ | ۰/۰۶۳ | ۰/۸۵ | ۰/۸۳ |
| مدل چهار عاملی | ۲۲۲۰ | ۰/۰۰ | ۰/۰۶۲ | ۰/۸۸ | ۰/۸۷ |
| مدل تک عاملی مرتبه اول | ۲۲۳۵ | ۰/۰۰ | ۰/۰۶۵ | ۰/۸۷ | ۰/۸۵ |

جدول ۴- همبستگی زیر مقیاس‌های پذیرش- طرد والدین و همسر با شاخص‌های عدم سازگاری روانشناختی*

| فرم | ۱ | ۲ | ۳ | ۴ | ۵ | ۶ | ۷ |
|-------|--------------|---------------------|-------|-------|-------|--------|--------|
| زنها | | | | | | | |
| مادر | صمیمیت | -۰/۵۳ | -۰/۲۳ | -۰/۴۰ | -۰/۳۰ | -۰/۴۶ | -۰/۴۰ |
| | پرخاشگری | ۰/۴۱ | ◆۰/۰۹ | ۰/۳۲ | ۰/۳۲ | ۰/۲۶ | ۰/۲۷ |
| | نادیده گرفتن | ۰/۴۲ | ۰/۲۲ | ۰/۴۰ | ۰/۳۱ | ۰/۴۰ | ۰/۳۷ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۳۷ | ۰/۲۱ | ۰/۲۶ | ۰/۲۷ | ۰/۲۰ | ۰/۱۹ |
| پدر | صمیمیت | -۰/۴۵ | -۰/۳۴ | -۰/۶۲ | -۰/۴۳ | -۰/۵۷ | -۰/۵۳ |
| | پرخاشگری | ۰/۵۴ | ۰/۴۰ | ۰/۷۲ | ۰/۵۱ | ۰/۶۱ | ۰/۶۳ |
| | نادیده گرفتن | ۰/۴۶ | ۰/۴۲ | ۰/۶۴ | ۰/۴۲ | ۰/۵۷ | ۰/۶۱ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۵۵ | ۰/۴۹ | ۰/۷۷ | ۰/۵۸ | ۰/۶۴ | ۰/۶۳ |
| همسر | صمیمیت | -۰/۳۵ | -۰/۲۵ | -۰/۷۱ | -۰/۷۰ | -۰/۴۷ | -۰/۵۲ |
| | پرخاشگری | ۰/۴۵ | ۰/۲۷ | ۰/۷۴ | ۰/۷۲ | ۰/۶۹ | ۰/۶۰ |
| | نادیده گرفتن | ۰/۳۸ | ۰/۳۲ | ۰/۷۶ | ۰/۶۸ | ۰/۷۴ | ۰/۵۷ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۴۸ | ۰/۳۸ | ۰/۷۷ | ۰/۶۶ | ۰/۷۲ | ۰/۶۰ |
| مردها | | | | | | | |
| مادر | صمیمیت | -۰/۱۹ | -۰/۵۱ | -۰/۷۱ | -۰/۶۸ | -۰/۵۸ | -۰/۵۷ |
| | پرخاشگری | ۰/۵۰ | ۰/۷۵ | ۰/۸۰ | ۰/۸۲ | ۰/۷۲ | ۰/۶۲ |
| | نادیده گرفتن | ۰/۴۲ | ۰/۶۴ | ۰/۸۷ | ۰/۸۶ | ۰/۷۶ | ۰/۷۲ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۴۰ | ۰/۷۷ | ۰/۸۰ | ۰/۸۰ | ۰/۷۰ | ۰/۶۰ |
| پدر | صمیمیت | ◆-۰/۱۲ | -۰/۴۲ | -۰/۲۴ | -۰/۲۷ | ◆-۰/۱۵ | ◆-۰/۱۳ |
| | پرخاشگری | ۰/۶۳ | ۰/۵۶ | ۰/۵۶ | ۰/۵۷ | ۰/۴۹ | ۰/۴۶ |
| | نادیده گرفتن | ◆۰/۰۵ | ۰/۴۰ | ۰/۲۵ | ۰/۴۰ | ۰/۲۰ | ◆۰/۰۹ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۳۱ ^{***} | ۰/۵۹ | ۰/۳۴ | ۰/۳۷ | ۰/۲۶ | ۰/۲۱ |
| همسر | صمیمیت | ◆-۰/۱۴ | -۰/۳۵ | -۰/۶۴ | -۰/۵۱ | -۰/۵۳ | -۰/۵۰ |
| | پرخاشگری | ۰/۴۰ | ۰/۵۰ | ۰/۸۰ | ۰/۷۵ | ۰/۷۵ | ۰/۷۰ |
| | نادیده گرفتن | ۰/۳۳ | ۰/۵۶ | ۰/۸۵ | ۰/۷۸ | ۰/۸۰ | ۰/۷۳ |
| | طرد نامتمايز | ۰/۴۰ | ۰/۶۶ | ۰/۸۴ | ۰/۸۱ | ۰/۷۶ | ۰/۶۸ |

◆ تمام ضرایب همبستگی جدول، به جز مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، در سطح ۰/۰۵ معنادار هستند.

امریکایی (با گروه‌های قومی مختلف) نشان دهنده ضریب آلفای ۰/۸۹ بوده و در نهایت تحلیل عاملی این مقیاس در ۱۰ ملت ساختار عاملی مشابهی را نشان داده است (۱۵، ۳۰، ۳۱).

نتایج این پژوهش نیز همسو با پژوهش‌های قبلی، روایی و پایایی خوبی را برای این پرسشنامه‌ها نشان می‌دهد. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها توسط چند متخصص مورد تأیید قرار گرفته و نتایج نشان داد که همسانی درونی آیتم‌های پرسشنامه‌ها مناسب و قابل قبول است. پایایی بازآزمایی نیز نشان دهنده ثبات نسبتاً خوب نمرات در طول زمان بود. شاید بتوان گفت، پایین‌تر بودن همبستگی آزمون-باز آزمون پذیرش- طرد همسر به نسبت والدین، به دلیل این است که رفتار همسر در زمان حال ارزیابی می‌شود و ممکن است تغییرات واقعی را در طول این ۳ ماه داشته باشد، در صورتی که نمرات پذیرش- طرد والدین مربوط به گذشته بوده و بر اساس یادآوری فرد است. یافته‌های مربوط به بررسی رابطه ابعاد پذیرش و طرد با شاخص‌های عدم سازگاری روانشناختی نشان داد که این ابعاد قادر به پیش‌بینی رفتار و هیجانات فردی بوده و با ابعاد مختلف شخصیت رابطه دارند. این یافته‌ها تأیید کننده روایی ملاک پرسشنامه بود.

نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که هم مدل تک عاملی (طرد) هم مدل دو عاملی (پذیرش و طرد) و هم مدل چهار عاملی (صمیمیت، پرخاشگری، نادیده گرفتن و طرد نامتمايز) همگی از برازش نسبتاً خوبی برخوردار هستند، اما از بین آن‌ها مدل چهار عاملی با میزان ریشه خطای میانگین مجذورهای تقریبی کمتر و شاخص نیکویی برازش و برازندگی تطبیقی بیشتر مدل مناسب تری است. این نتیجه در هر سه فرم مادر، پدر و همسر دیده شد. افزون بر این، تمام این چهار عامل در یک عامل مرتبه بالاتر قرار می‌گیرند که همان عامل طرد است. بنابراین می‌توان گفت که فرض وجود یک عامل کلی در این نظریه تأیید شده و این بدان معناست که محاسبه یک نمره کل بر اساس جمع این چهار عامل، قابل پذیرش است. این نتیجه همسو با مطالعه گومز^۱ و روهنر (۱۴) بود. آن‌ها نیز نشان دادند که با وجود تأیید مدل تک عاملی و دو عاملی، مدل چهار عاملی از برازش بهتری برخوردار بوده است. تحلیل‌های عاملی قبلی انجام شده روی پرسشنامه پذیرش- طرد نشان دهنده دو عامل اصلی پذیرش و طرد بوده و به طور خاص تر تحلیل‌ها نشان داده که خوشه‌های رفتار

نتایج به دست آمده نشان داد که ابعاد پذیرش- طرد پدر، بیش از مادر با سازگاری روانشناختی زن‌ها رابطه دارد. از میان ابعاد مختلف پذیرش- طرد مادر، ادراک صمیمیت و سپس نادیده گرفتن، و از میان ابعاد پذیرش- طرد پدر، ادراک طرد نامتمايز، بیشترین رابطه را با عدم سازگاری روانشناختی در زن‌ها داشت. در مورد مردها، بر عکس زن‌ها، ابعاد پذیرش- طرد مادر به نسبت پدر رابطه بیشتری با عدم سازگاری روانشناختی داشت. از میان ابعاد مختلف، ادراک پرخاشگری و نادیده گرفتن مادر و ادراک پرخاشگری پدر، بیشترین رابطه را با سازگاری روانشناختی مردها نشان داد. در مورد همسر، ادراک طرد نامتمايز در زن‌ها و مردها، هر دو بیشترین رابطه را با عدم سازگاری روانشناختی داشت. نتایج نشان داد که ابعاد پذیرش- طرد والدین و همسر می‌تواند پیش‌بینی کننده سازگاری روانشناختی در زن‌ها و مردها باشد. به طور کلی همبستگی بالای پذیرش و طرد والدین و همسر با ابعاد مختلف عدم سازگاری روانشناختی نشان دهنده توانایی پیش‌بینی این ابعاد بر اساس رفتارهای والدینی و تأیید کننده روایی ملاک آزمون بود.

بحث

هدف این پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌های پذیرش- طرد والدین و همسر در نمونه دانشجویان ایرانی بود. این ابزار به منظور بررسی ادراک فرد از تجارب دوران کودکی در ارتباط با والدین و همچنین در ارتباط با همسر توسعه یافته (۵) و بر ادراک فاعلی افراد تأکید دارد. شواهد تجربی فراوانی وجود دارد که نشان دهنده روایی و پایایی خوب این پرسشنامه‌ها برای استفاده در پژوهش و کارهای بین فرهنگی است. برای مثال، تا به حال در هیچ نمونه‌ای ضرایب آلفا، پایین و غیر معنی‌دار نبوده‌اند. همچنین، چندین فرا تحلیل (۲۶، ۱۳، ۹) نشان داده است که اندازه‌های اثر میان مناطق جغرافیایی مختلف، دارای همگرایی معنی‌داری است. این تحقیقات نشان می‌دهد که تفاوت‌های فرهنگی، قومی، طبقه اجتماعی، جنسی، نژادی و دیگر عوامل، تاثیر چندانی بر روی این گرایش جهانی به ادراک گزاره‌های این پرسشنامه به شیوه مشابه ندارد (۱۳). این پرسشنامه در فرهنگ‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته و از روایی و پایایی خوبی در همه فرهنگ‌ها برخوردار بوده است. فراتحلیل انجام شده بر روی نمونه‌های افریقایی، آسیایی، لاتین و

¹ Gomez

4. Ainsworth MDS. Attachments beyond infancy. *Am Psychol.* 1989; 44: 709-716.
5. Rohner RP, Melendez T, Kraimer-Rickaby L. Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among american adults in ongoing attachment relationships. *Cross-Cult Res.* 2008; 42 (1): 13-22.
6. Rohner RP. Introduction to parental acceptance-rejection theory studies of intimate adult relationships. *Cross-Cult Res.* 2008; 42: 5-12.
7. Rohner RP, The warmth dimension: foundation of parental acceptance- rejection theory. *Rohner research consultant in family issues, USA;* 2000.
8. Rohner RP, Khaleque A. Personality Assessment Questionnaire (PAQ): Test manual. In Rohner RP, Khaleque A, editors. *Handbook for the study of parental acceptance and rejection (4th ed.)*. Storrs, CT: Rohner Research Publications; 2005. pp. 187-226
9. Rohner RP, Khaleque A, Cournoyer DE. Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. University of Connecticut, Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection; Retrieved 2012 November 16. Available from Web site: www.cspar.uconn.edu.
10. Rohner RP. Introduction to PARTheory studies of intimate partner relationships. Paper presented at First International Congress on Interpersonal Acceptance and Rejection. Istanbul: Turkey; 2006 June: 22-24.
11. Rohner RP. Intimate Partner Acceptance-Rejection/Control Questionnaire (IPAR/CQ): Test manual. In Rohner RP, Khaleque, editors. *Handbook for the study of parental acceptance and rejection (4th ed.)*. Storrs, CT: Rohner Research Publications; 2005b. pp. 227-250.
12. Rohner RP. The parental "acceptance-rejection syndrome": Universal correlates of perceived rejection. *Am Psychol.* 2004; 59: 827-840.
13. Rohner RP, Khaleque A. Testing central postulates of parental acceptance- rejection theory (PARTheory): A Meta analysis of cross cultural studies. *J Fam Theory Rev.* 2010; 2: 73-87.
14. Gomez R, Rohner RP. Tests of factor structure and measurement invariance in the United States and Australia using the adult version of the parental acceptance-rejection questionnaire. *Cross-Cult Res.* 2011; 45(3): 267-285.

خصمانه/ پرخاشگری، بی تفاوتی/ نادیده گرفتن و طرد نامتمايز در عامل طرد و خوشه صمیمیت در عامل پذیرش جای می‌گیرد. کامونین و گیلن (۱۵) نیز نتایج مشابهی را گزارش نموده و این دو عامل را در نمونه ایتالیایی تأیید نموده‌اند. در نمونه ترکیه‌ای، واران (۲۳) دریافت که این عامل‌ها هم برای مادر و هم پدر تأیید می‌شوند. به‌طور کلی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ابزار از روایی و پایایی مناسبی برخوردار بوده و در پژوهش‌های ایرانی قابل استفاده است. با این وجود، پژوهش محدودیت‌هایی نیز دارد. نخست آن که در این پژوهش تنها از دانشجویان متاهل دانشگاه‌های دولتی تهران استفاده شد، با توجه به تفاوت‌های فرهنگی در ادراک تجارب مربوط به والدین و همسر و تفاوت در اثر گذاری آن‌ها، امکان به دست آوردن نتایج متفاوت در اقلیت‌های فرهنگی دیگر در ایران وجود دارد. بنابراین تعمیم نتایج به افراد جوامع دیگر باید با احتیاط صورت گیرد. پیشنهاد می‌گردد که در مطالعات آتی، پژوهش‌های مشابهی بر روی گروه‌های دیگر جامعه ایرانی انجام شود. همچنین ابعاد دیگر روایی و پایایی پرسشنامه مورد بررسی قرار گیرد و بررسی شاخص‌های روان‌سنجی نسخه‌های دیگر این پرسشنامه، مانند فرم کودکان نیز توصیه می‌شود.

سپاسگزاری

با تشکر از تمام شرکت‌کنندگانی که ما را در تجارب خویش شریک نمودند و همچنین با قدردانی از پژوهشکده خانواده که با حمایت مالی از این پژوهش ما را در انجام آن یاری دادند. [بنا به اظهار نویسنده مسئول مقاله، تعارض منافع وجود نداشته است].

منابع

1. Rohner RP. *The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance-Rejection Theory*. Beverly Hills: Sage Publications; 1986.
2. Rohner RP, Khaleque A, Cournoyer DE. Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. University of Connecticut, Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection; Retrieved 2007 September 10. Available from Web site: www.cspar.uconn.edu.
3. Bowlby J. *Attachment and loss: Vol. 1*. New York: Basic Books; 1969.

15. Comunian AL, Gielen UP. An Italian study of parental acceptance-rejection. In R. Roth R, Neil S. (Eds.), *A matter of life: Psychological theory, research, and practice*. Lengerich, Germany: Pabst Science Publishers; 2001. PP. 166-175.
16. Harkness S, Super C. M. Culture and parenting. In Bornstein MH. (Ed.), *Handbook of parenting, Vol. 2. Biology and ecology of parenting*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; 2002. pp. 211-234.
17. DeLoache J, Gottlieb A. *A world of babies: Imagined childcare guides for seven societies*. Cambridge, England: Cambridge University Press; 2000.
18. Habibi A. *Lisrel functional training*. Tehran: parsmodir; 2012. pp. 13. [Persian]
19. Klein R, Beanlands RS, Wassenaar RW, Thom SL, Lamoureux M, Dasilva JN, Adler A, DeKemp RA. Kinetic model-based factor analysis of dynamic sequens for 82 rubidium cardiac positron emission tomography. *Med Phys*. 2012; 37 (8): 3995-4010.
20. Rohner RP. Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire (PARQ/Control): Test manual. In Rohner RP, Khaleque A, editors. *Handbook for the study of parental acceptance and rejection (4th ed.)*. Storrs, CT: Rohner Research Publications; 2005d. pp. 137-186
21. Rohner RP, Khaleque A. (Eds.). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection (4th ed.)*. Storrs, CT: Rohner Research Publications; 2008. pp. 379-398.
22. Rohner RP. Introduction to PARTheory studies of intimate partner relationships. Paper presented at First International Congress on Interpersonal Acceptance and Rejection, Istanbul, Turkey. 2006 June: 22-24.
23. Varan A. Relation between Perceived Parental Acceptance and Intimate Partner Acceptance in Turkey: Does History Repeat Itself. *ETHOS*. 2010; 33(3): 414-426.
24. Rohner R.P. Intimate Partner Attachment Questionnaire. In Rohner RP, Khaleque A, editors. *Handbook for the study of parental acceptance and rejection (4th ed.)*. Storrs, CT: Rohner Research Publications; 2005c. pp. 243-250.
25. Khaleque A, Rohner RP. Reliability of the PARQ and PAQ: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. Manuscript submitted for publication; 2001.
26. Khaleque A, Rohner RP. Perceived Parental Acceptance Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of Cross- Cultural and Intracultural Studies. *J Marriage Fam*. 2002; 64: 54-64.
27. Seyed Mousavi P, Mazaheri m, Ghanbari S. Acceptance of spouse and psychological adjustment of women: the mediating role of parental acceptance. *Dev Psy*. 2012; 8(32): 373- 383. [Persian]
28. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E. *Research Methods in Behavioral Science*. Tehran: Agah pub; 2008. [Persian]
29. Joshanloo M, Rostami R, Noasratbadi M. Examining the factor structure of the keyes comprehensive scale of well being. *Ira psycho*. 2006; 3 (9): 35- 51. [Persian]
30. Rohner RP, Chaki-Sircar M. *Women and children in a Bengali village*. Hanover, NH: University Press of New England, 2000.
31. Rohner RP, Cournoyer DE. Universals in youth's perceptions of parental acceptance and rejection: Evidence from factor analyses within eight sociocultural groups worldwide. *Cross-Cult Res*. 1994; 28:371-383.

Original Article

Psychometric Properties
of Parental and Intimate Partner Acceptance-Rejection in Students

Abstract

Objectives: The purpose of this study was to investigate the psychometric properties of acceptance- rejection of parents (mother and father version) and spouse questionnaire. **Method:** 220 married participants (120 women and 100 men) were selected using multiphase cluster sampling from 4 universities in city of Tehran and completed parental acceptance-rejection (adult PARQ), intimate partner acceptance-rejection (IARQ) and personality assessment questionnaires. Data were analyzed using confirmatory factor analysis, Cronbach's alpha coefficient and Pearson's correlation coefficient. **Results:** Content validity of questionnaires was confirmed by 3 experts. The internal consistency in all versions was more than 0.80 and test-retest reliability showed stability of scores after 3 months. The correlation of parental and spouse acceptance-rejection with subscales of psychological maladjustment confirmed criterion validity of the test. The result of confirmatory factor analysis showed sufficient fitness of 4-factor model of instrument and confirmed its construct validity. **Conclusion:** Overall, the finding showed good validity and reliability of parental and intimate partner acceptance-rejection instruments among Iranian students and thus can be utilized in research and clinical settings.

Key words: psychometrics; psychological assessment; parents; spouse

[Received: 24 May 2015; Accepted: 26 October 2015]

Parisa Sadat Seyed Mousavi*,
Mohammadali Mazaheri^a,
Saeed Ghanbari^b

* Corresponding author: Family Research Center, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, IR.

Fax: +9821-22431919

E-mail: p_mousavi@sbu.ac.ir

^a Department of Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran; ^b Department of Counselling, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.